

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Юридичний факультет
Кафедра правосуддя

ПРАВО НА ЖИТТЯ: АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ

**Матеріали Міжнародної науково-
практичної конференції**

(23-24 листопада 2012 року)

ЧАСТИНА I

Чернівці

Чернівецький національний університет

2012

УДК 342.9+343.1+347.9 (08)
ББК 67.9 (4 УКР)301+67.9 (4 УКР)310+67.9 (4 УКР)311я43
П 685

Друкується за рішенням кафедри правосуддя юридичного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

**Право на життя : аспекти реалізації : матеріали міжн. наук.-
П 685** практич. конф. – В 4-х част. – Ч. 1-ша / відп. за вип. В.П. Тарануха. –
Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 136 с.

УДК 342.9+343.1+347.9 (08)

ББК 67.9 (4 УКР)301+67.9 (4 УКР)310+67.9 (4 УКР)311я43

© Чернівецький національний
університет, 2012

ЗМІСТ

Бичкова С.С. Процесуальні гарантії: співвідношення з категорією цивільного процесуального статусу.....	6
Божко В.М. Взаємозв'язок між правом на життя та правом на справедливу заробітну плату.....	8
Бунчук О.Б. Тріада невід'ємних прав людини та гарантії їх реалізації (політико-правова доктрина Джона Локка).....	12
Бутирська І.А. Життя як правове явище.....	16
Бутирський А.А. Гарантії права людини на життя.....	20
Гаврилов Е.В. К вопросу о гражданско-правовом режиме органов и тканей человека, тела человека в контексте гарантии реализации права на жизнь в Российской Федерации.....	24
Гетманцев М.О. Право на життя: правові гарантії захисту прав і свобод людини відповідно до Конвенцій ООН.....	27
Гетманцев О.В., Мельник Л.С. Право на судовий захист і доступність судового захист.....	30
Гордєєв В.В. Протокол та журнал судового засідання як джерела фіксації юридичних фактів у адміністративному судочинстві України.....	35
Камінська Н.В. Роль місцевих та регіональних омбудсменів в захисті прав, свобод та інтересів людини і громадянина.....	38
Катаржіу М. Онтологія моральної людини – від правової фікції до теорії реальності.....	41
Кійко Т.М. Право на життя у контексті правовідносин батьків та дітей: постановка проблем.....	52
Кімчинська С.В. Судовий захист трудових прав неповнолітніх.....	55
Кіріяк О.В. Аналіз норм законодавства щодо проведення судового засідання у режимі відео конференції.....	58
Кондрат'єва Л.А. Судовий наказ як виконавчий документ в цивільному судочинстві.....	62
Кот Я. Особенности защиты прав несовершеннолетних адвокатом Республики Беларусь.....	66

Список літератури:

1. Конституція України від 28. 06. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Загальна декларація прав людини прийнята Генеральною Асамблеєю ООН від 10 грудня 1948р. – Електронне джерело. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015
3. Конвенція ООН «Про права дитини» прийнята Генеральною Асамблеєю ООН від 20 листопада 1989р. – Електронне джерело. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_021
4. Конвенція ООН «Про захист прав людини та основоположних свобод» 1950р. – Електронне джерело. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
5. Уржинський К.К. Актуальні питання гарантій реалізації права людини на життя в міжнародному трудовому праві і законодавстві країн СНГ. – Москва, 2008. – С.37.

Гетманцев Олександр Валентинович

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри правосуддя

Чернівецького національного

університету імені Юрія Федьковича

Мельник Лілія Сергіївна

асистент кафедри економічної теорії і права

Подільського державного аграрно-технічного університету

Право на судовий захист і доступність судового захисту

Захист прав, свобод та інтересів людини та громадянина належить до одних із головних питань в процесі формування в Україні демократичної, соціальної, правової держави. Від того, як забезпечується захист особи в державі можна говорити про рівень її цивілізованості, розвитку демократичних принципів, наявність ефективних та досконалих форм захисту.

Конституція України закріпила важливе право особи на судовий захист (ст.55). Ратифікація Україною цілого ряду міжнародних актів в сфері доступності до судового захисту і права на судовий захист (Загальної декларації прав людини (1948р.), міжнародного пакту про громадянські і політичні права (1966р.), міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права (1966р.), Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950р.) поставили перед нашою

державою завдання про забезпечення будь-якій особі можливостей захищати свої права і свободи та інтереси ефективними правовими засобами, серед яких повинно відводитися судовій формі захисту. Це у свою чергу, передбачає проведення відповідних реформ у сфері судоустрою і судочинства: розширення сфери судового захисту, удосконалення судочинства шляхом запровадження нових процедур, підвищення доступу до правосуддя, приведення національного законодавства до світових стандартів, норм і принципів міжнародного права. Це забезпечується відповідними реформами, що тривають в Україні.

Питанням права на судовий захист, доступності судового захисту приділялося і буде приділятися пристальна увага зі сторони науковців, практиків, оскільки дана проблема має визначальне значення в житті нашого суспільства і торкається такої важливої сфери в діяльності держави як захист прав, свобод та інтересів особи.

Більш комплексний і системний аналіз в дослідженні проблем пов'язаних із правом на судовий захист здійснювали представники науки цивільного процесуального права, серед яких можна назвати: Н.Ю. Сакару, В.В.Комарова, Т.М. Кучер, Д.Д. Луспеника, В. І. Тертишнікова, С.Я Фурсу, М.И. Штефана. Окремі аспекти права на судовий захист досліджувалися майже всіма процесуалістами, зважаючи на актуальність цього багатоаспектного поняття та його визначальний вплив у розкритті сутності інститутів цивільного процесуального права.

Проблема права на судовий захист і доступність судового захисту повинна розглядатися у двох напрямках: розкритті змісту і сутності права на судовий захист і доступності судового захисту, як окремих понять; взаємозв'язок та взаємообумовленості цих двох категорій.

Право на судовий захист закріплено у багатьох нормах як матеріального, так і у нормах цивільного процесуального кодексу України (далі ЦПК України). Законодавча інтерпретація цього важливого конституційного права полягає у можливості кожної заінтересованої особи у випадках порушення, оспорення, невизнання її прав, свобод та інтересів звернутися до суду за захистом і отримати такий захист у встановленому

процесуальним законодавством порядку. Дане право належить не лише фізичній особі, а й юридичній особі, державі в особі її уповноважених органів. Найбільш поширеною судовою формою захисту є цивільне судочинство. Матеріали судової статистики підтверджуються щорічно зростанню кількості цивільних справ у судах загальної юрисдикції. З однієї сторони, це підтверджує авторитет і значення судової форми захисту, зростання довіри до неї, але з іншої сторони, збільшення кількості конфліктних ситуацій, що розглядаються в загальних судах, констатує наявність фактів порушення прав, свобод та інтересів. Причини останніх достатньо різноманітні, і як правило, їх пов'язують з недосконалістю законодавства та його колізійністю, низьким рівнем правової культури, політичною та економічною нестабільністю, безробіттям, недостатньою гарантованістю прав тощо. Особливої уваги заслуговують питання досконалості процесуальної форми судочинства, професіоналізму суддів, матеріально-технічне забезпечення судів тощо. Як негативна тенденція – це зростання кількості звернень громадян України до Європейського суду з прав людини і кількість його рішень проти України. Це свідчить про суттєві недоліки у нашій судовій системі та відсутності дієвого механізму судового захисту.

У ЦПК України право на судовий захист закріплено як право на звернення до суду за захистом (ст.3). Важливою процесуальною гарантією є положення, що відмова від права на звернення до суду за захистом є недійсною.

Поняття права на судовий захист в науці цивільного процесуального права трактується по різному. Можна виділити декілька рівнів вирішення проблеми про природу і зміст права на судовий захист: 1) про співвідношення матеріального і процесуального елементів у змісті даного права. У цьому напрямку склалися різні точки зору, але більшість вважають, що право на судовий захист поєднує матеріальні та процесуальні складові елементи; 2) як суб'єктивне конституційне право, яке полягає у можливості звернутися до суду за захистом і отримати такий захист. У науці цивільного процесуального права наведені можливості охоплюються такими поняттями, як право на пред'явлення позову і право на задоволення позову. У зв'язку з цим

обґрунтувалися умови (передумови) реалізації вказаних можливостей (правомочностей). Але, поза увагою залишається можливість захищати свої права, інтереси в окремому провадженні; 3) як окремий (самостійний) інститут цивільного процесуального права, який охоплює норми ЦПК України, що регулюють цивільні процесуальні правовідносини з приводу здійснення правосуддя (або судочинства) у цивільних справах.

На наш погляд, право на судовий захист повинно розглядатися як конституційне суб'єктивне право особи, держави, яке полягає у можливості звернутися до суду у встановленому законом порядку з вимогою про забезпечення суб'єктивних прав, свобод та інтересів. Однією з форм реалізації права на судовий захист є цивільне судочинство, у якому передбачено право на звернення до суду за захистом порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів (ст.3 ЦПК України). У даному випадку право на судовий захист має конституційну основу, знаходять своє втілення у нормах матеріального законодавства і через волевиявлення конкретної особи реалізується шляхом звернення особи до суду за захистом. Отже, право на судовий захист має матеріальний і процесуальний зміст, а їх поєднання є органічною необхідністю. Реалізація права на судовий захист в порядку цивільного судочинства здійснюється через передбачений у нормах ЦПК України процесуальний механізм.

Право на судовий захист забезпечується не лише в суді першої інстанції, а й в порядку перегляду судових рішень у вищестоящих судових інстанціях.

Доступність судової форми захисту, або як зазначається в юридичній літературі доступність правосуддя у цивільних справах, розглядається у трьох напрямках: 1) як принцип цивільного судочинства (процесу); 2) як процесуальна гарантія; 3) як міжнародний стандарт [1, с. 56-61].

Доступність, або доступ до суду, характеризує рівень законодавчої регламентації правової захищеності особи в державі, адекватність процесуального законодавства й практики його застосування судами суспільним потребам і у можливості отримати ефективний судовий захист [2, с. 14].

Як міжнародний стандарт доступність правосуддя (судового захисту) має особливий зміст і нормативну вираженість. На відміну від основних принципів міжнародного права, міжнародно-правові стандарти утворюють солідний корпус міжнародно-правових норм і настанов, які деталізують основні принципи. Більше того, міжнародно-правові стандарти можуть бути сформульовані у рішеннях міжнародних судів на підставі тлумачення ним правових джерел [3, с. 302-303]. Таким чином, доступність характеризує процедуру наближення до суду, процесуальний механізм отримання такого захисту від суду і ефективність такого захисту, тобто відповідність рішення суду нормам національного законодавства. У цьому аспекті доступність, як юридичний міжнародний стандарт, має властивість наповнюватися новим змістом і це може призвести до включення у його зміст нових елементів, які будуть характеризувати доступність правосуддя як принцип. Такий процес уже триває і підтвердженням цього є рішення Європейського суду з прав людини, у яких доступність пов'язується зі справедливістю судового розгляду, гласністю, змагальністю, диспозитивністю, з можливістю мати представника у справі, з правом на оскарження рішень суду тощо. Важливою характеристикою доступності є відсутність перешкод у зверненні до суду. Нажаль, в юридичній літературі, у ЗМІ, на конференціях неодноразово піднімалися питання про наявність перешкод у доступі до судового захисту, як об'єктивного (складність судових процедур, недосконалість правових норм, фінансові витрати пов'язані з процесом тощо), так і суб'єктивного (порушення строків розгляду, судова тяганина, недостатня кваліфікація суддів, відсутність єдиного підходу у вирішенні аналогічних справ тощо) характеру.

Отже, право на судовий захист і доступність судового захисту є самостійними правовими категоріями, які характеризують наявність можливості звернутися до судових органів за захистом своїх прав, свобод та інтересів і можливість отримати справедливий та ефективний судовий захист через наявні досконалі процесуальні процедури.

Список літератури:

1. Курс цивільного процесу: підручник / [В.В. Комаров, В.А. Бігун, В.В. Баранкова та ін.]; за ред. В.В. Комарова. – Х.: Право, 2011. – 1352 с.
2. Приходько И.А. Доступность правосудия в гражданском и арбитражном процессе. Основные проблемы / Проблемы доступности и эффективности правосудия в арбитражном и гражданском судопроизводстве: материалы Всероссийской научно-практической конференции (Москва, 31 января – 1 февраля 2001 г.) / М.: Лиджист, 2001. – С. 12-41.
3. Правосудие в современном мире [монография] / В.М. Лебедева, Т.Я. Хабриева. – М.: Норма, 2012. – 704 с.

Гордєєв Віталій Володимирович

кандидат юридичних наук, доцент кафедри правосуддя
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Протокол та журнал судового засідання як джерела фіксації юридичних фактів у адміністративному судочинстві України

Завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ. Таке завдання адміністративного судочинства реалізується за допомогою юридичних фактів. Їх фіксація є однією з найважливіших характеристик процесу, запорукою винесення законного та обґрунтованого судового рішення.

Секретар судового засідання здійснює фіксацію процесуальних юридичних фактів за допомогою звукозаписувального технічного засобу, у протоколі та журналі судового засідання.

Загальні правила фіксації процесуальних юридичних фактів в адміністративному судочинстві у протоколі та журналі судового засідання співпадають із правилами їх фіксації у інших актах-документах. Для виникнення передбачених процесуальним